

Urszula Majcher-Legawiec

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla dzieci i młodzieży z doświadczeniem migracji lub uchodźstwa

INFORMATOR DLA RODZICÓW

Przyjazna
Szkoła.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Spis treści

Wprowadzenie	3
1. Czym jest pomoc psychologiczno-pedagogiczna?	3
2. Na czym polega wsparcie dla rodziców?	3
3. W jaki sposób system edukacji wspiera uczniów?	6
4. Kto realizuje wsparcie psychologiczno-pedagogiczne?.....	8
5. Dlaczego formy oparte na sztuce w pracy z dzieckiem mają charakter wsparcia psychologiczno-pedagogicznego?.....	9
6. Czy w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej przewidziane jest wsparcie tylko uczniów z deficytami czy także uczniów szczególnie uzdolnionych?	10
Aneks. Jak przygotować się do rozmowy w szkole? Przykładowa lista pytań.....	11

Wprowadzenie

Ten informator to praktyczny przewodnik dla rodziców, zawierający informacje o wsparciu specjalistycznym dla dzieci i młodzieży uczących się w polskich szkołach. Jeśli jesteście rodzicami ukraińskimi, dowiecie się, jak skorzystać z pomocy psychologiczno-pedagogicznej dostosowanej do doświadczeń wojennych i migracyjnych. Jeśli jesteście rodzicami polskimi, pomożemy Wam zrozumieć specyfikę potrzeb ukraińskich dzieci – traumy, bariery językowe i kulturowe – by lepiej wspierać integrację w klasie oraz swoje dzieci w procesie budowania relacji i odnajdywania się w wielojęzycznej i wielokulturowej klasie i szkole.

1. Czym jest pomoc psychologiczno-pedagogiczna?

Mówiąc najkrócej, to forma wsparcia w edukacji, kierowana do całej społeczności szkolnej – uczniów i uczennic, nauczycieli i nauczycielek oraz rodziców. W tym opracowaniu skupimy się na rodzicach oraz dzieciach i młodzieży.

Większość działań wspierających jest realizowana w szkole, ale w szczególnych przypadkach miejscem wsparcia może być poradnia psychologiczno-pedagogiczna.

W przypadku dzieci i młodzieży celem pomocy psychologiczno-pedagogicznej (PPP) jest kompleksowe wspieranie ich rozwoju, zarówno kiedy doświadczają trudności, jak i w przypadku szczególnych uzdolnień. Należy podkreślić, że PPP uruchamia się nie tylko z powodu trudności i deficytów, ale także w związku ze szczególnymi uzdolnieniami. W przypadku rodziców działania z zakresu PPP to wspieranie ich kompetencji wychowawczych, informowanie, konsultacje i doradztwo.

Opracowanie ma na celu analizę systemowych rozwiązań w zakresie PPP w Polsce, które mogą być istotne dla rodziców dzieci uczących się w polskich szkołach. Skupia się na kluczowych aspektach, takich jak struktura i podstawy prawne systemu, podmioty odpowiedzialne za realizację PPP, a także dostęp do kultury i obecność form wsparcia sięgających do sztuki.

2. Na czym polega wsparcie dla rodziców?

Dobrostan dziecka zależy w dużej mierze od stanu psychofizycznego jego rodzica. Tak naprawdę to rodzic realizuje pierwszy poziom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, często w sposób nieuświadomiony. Skuteczność jego działań zależy od wielu czynników, w tym jego aktualnych

zasobów wiedzy, stabilności emocjonalnej i wsparcia systemowego. Dlatego w polskim systemie oświaty przewidziano działania mające na celu także wsparcie rodziców. W przypadku rodzin z doświadczeniem migracji i uchodźstwa wsparcie dla rodziców jest kluczowe, ponieważ to oni są „bazą bezpieczeństwa” dla swoich dzieci.

Jakie funkcje realizuje pomoc psychologiczno-pedagogiczna kierowana do rodziców?

Istotą działań pomocowych jest ich dopasowanie do potrzeb. Dlatego nie ma uniwersalnego protokołu kontaktu rodzica z pracownikiem systemu oświaty – dyrektorem, nauczycielem, pedagogiem, psychologiem – w każdym przypadku wsparcie będzie miało indywidualny charakter i zakres.

Poniżej przedstawiono podstawowe funkcje PPP kierowanej do rodziców.

Funkcja wspierająca i psychoedukacyjna

Szkoła pomaga rodzicom zrozumieć, co dzieje się z ich dzieckiem pod wpływem stresu akulturacyjnego lub traumy wojennej. Tego rodzaju pomoc może być kierowana zarówno do rodziców z tzw. środowiska przyjmującego, jak i do rodziców migranckich/uchodźczych. Realizacja tej funkcji może obejmować:

- **wyjaśnianie mechanizmów stresu** – w rozmowie z nauczycielem lub szkolnym specjalistą (najczęściej psychologiem lub pedagogiem) rodzice dowiadują się, że regres (np. dziecko ma trudności w przyswajaniu informacji, zaczyna się moczyć lub przestaje mówić) lub agresja/ autoagresja u dziecka mogą być naturalną reakcją na traumę, a nie wynikiem błędów wychowawczych lub problemów ze zdrowiem;
- **wzmocnienie kompetencji wychowawczych** – nauczyciel, wychowawca lub szkolny specjalista podpowiada, jak rozmawiać z dzieckiem o wojnie, jak budować rutynę w nowym miejscu i jak wspierać proces nauki języka bez wywierania nadmiernej presji. Wyjaśnia, że dziecko może mieć trudności związane z migracją/uchodźstwem, zmianą otoczenia kulturowego i koniecznością uczenia się nowego języka i uczenia się w nowym języku. Dookreśla także nowe zadania rodzica w tej sytuacji, w tym także konieczność redefinicji sukcesu szkolnego oraz oczekiwań wobec dziecka w związku z faktem zmiany języka edukacji i migracji.

Funkcja informacyjna i nawigacyjna

Dla rodzica z Ukrainy lub innego państwa polski system oświaty może być nieczytelny. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna będzie w tym przypadku polegać na wsparciu w załatwianiu spraw formalnych, wyjaśnianiu zasad obowiązujących w systemie oświaty, kultury edukacyjnej itp. Nieocenioną pomocą mogą być w tym zakresie osoby zatrudnione na stanowisku asystenta

międzykulturowego, które posługują się językiem kraju pochodzenia dziecka i rodziców. Rolą szkoły będzie w tym przypadku:

- **objaśnianie systemu oceniania i wymagań** – wyjaśnienie podstawowych kwestii organizacji pracy szkoły, zasad oceniania i promowania, przeprowadzania egzaminów, wyjaśnienie roli poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz tego, dlaczego szkoła podejmuje współpracę ze specjalistami z takiej poradni; wyjaśnienie, czym są opinie i orzeczenia oraz co dają one dziecku (np. wydłużony czas na egzaminach, dostosowanie wymagań);
- **wskazywanie ścieżek pomocy zewnętrznej** – jeśli szkoła nie jest w stanie zapewnić specjalistycznej terapii traumy, wychowawca, asystent międzykulturowy pedagog lub psycholog szkolny wskazuje konkretne fundacje, placówki NFZ lub ośrodki interwencji kryzysowej.

Wsparcie emocjonalne dla rodzica

Nie można pomóc dziecku, jeśli rodzic jest w kryzysie. Szkoła może pomóc rodzicowi zadbać o jego własne zasoby. Czasami następuje to z inicjatywy pracowników szkoły, ale także rodzice mogą zwrócić się do szkoły z prośbą o wsparcie. Specjaliści szkolni oferują:

- **konsultacje indywidualne** – nauczyciel, wychowawca lub szkolny specjalista (pedagog, psycholog) to osoby, którym rodzic może opowiedzieć o swoich lękach, poczuciu bezsilności czy trudnościach w odnalezieniu się w nowym kraju. Po raz kolejny warto wspomnieć, jak ważna – zwłaszcza w przypadku osób niemówiących dobrze po polsku – może być obecność w szkole asystenta międzykulturowego, który swoim działaniem wspiera zarówno rodzica, jak i pracownika szkoły (np. oferując tłumaczenie w rozmowie);
- **grupy wsparcia / grupy spotkaniowe** – szkoła może organizować spotkania dla rodziców (zarówno ukraińskich, jak i polskich), aby mogli wymieniać się doświadczeniami. Dla rodziców z Ukrainy to sposób na walkę z izolacją, a dla polskich – na zrozumienie perspektywy uchodźczej. Często takie działania podejmują wychowawcy klas.

Mediacja i komunikacja międzykulturowa

Szkoła to przestrzeń integracji, ale też często przestrzeń konfliktu. Pomoc polega na rozpoznawaniu sytuacji, które mogą prowadzić do konfliktu, a także zapobieganiu konfliktom, w szczególności tym wynikającym z różnic kulturowych lub barier językowych.

- **ułatwianie kontaktu z nauczycielami** – pomoc w zrozumieniu komunikatów ze szkoły (np. w dzienniku elektronicznym) między innymi dzięki tłumaczeniu wiadomości i zatrudnieniu asystenta międzykulturowego;

- **rozwiązywanie napięć rówieśniczych** – jeśli w klasie dochodzi do konfliktów na tle narodowościowym, specjaliści pracują z dziećmi i rodzicami obu stron, aby wspólnie wypracować rozwiązanie oparte na szacunku, a nie na uprzedzeniach.

Wsparcie w procesie orzecznictwym

Jeśli uczeń lub uczennica wymaga specjalistycznego kształcenia (np. ze względu na niepełnosprawność lub silne zaburzenia lękowe), szkoła pomaga rodzicowi:

- przygotować wniosek do poradni;
- zebrać opinię o funkcjonowaniu ucznia w szkole;
- zrozumieć treść zaleceń po badaniu diagnostycznym.

Ponieważ ta część pomocy może budzić niepokój (głównie z uwagi na brak odniesień do doświadczeń w ukraińskim systemie oświaty i inną rolę psychologa), rolą szkoły jest wyjaśnienie zarówno procedur stosowanych w poradni psychologiczno-pedagogicznej, jak i funkcji tego miejsca i jego kulturowej neutralności (korzystanie z poradni nie stygmatyzuje – wynika z potrzeby pogłębionej diagnozy i uzyskania dostępu do rozwiązań i świadczeń pomocnych w sytuacji trudności adaptacyjnych i innych w sytuacji migracji).

Zarówno rodzic cudzoziemski, jak i rodzic polski korzystający z pomocy psychologiczno-pedagogicznej może uzyskać bezpośrednio korzyści. Rodzic z Ukrainy zyskuje między innymi poczucie bycia „zaopiekowanym” przez system i poczucie bezpieczeństwa oraz wsparcia w decyzjach dotyczących własnego dziecka, redukcję lęku o przyszłość edukacyjną córki lub syna, konkretne wskazówki i informacje na temat instytucji wspierających, ich roli i zadań. Rodzic dziecka polskiego otrzymuje wsparcie w nowej rzeczywistości szkolnej, w tym np. narzędzia do rozmowy z własnym dzieckiem na trudne tematy, wiedzę, jak reagować na sytuacje kryzysowe w klasie i w grupie rówieśniczej, wsparcie w rozwoju kompetencji miękkich takich jak otwartość kulturowa i empatia.

3. W jaki sposób system edukacji wspiera uczniów?

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w polskim systemie edukacji jest systemowo zaplanowana, realizowana i uregulowana prawnie oraz organizacyjnie. Fundamentem prawnym jest Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach ([Dz.U. 2023 poz. 1798](#)). Zgodnie z rozporządzeniem PPP obejmuje:

- **diagnozowanie potrzeb** – nauczyciele i specjaliści prowadzą obserwacje pedagogiczne, które pozwalają na rozpoznanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów, w tym ich możliwości psychofizycznych, zainteresowań i uzdolnień;
- **wsparcie w placówce** – PPP jest udzielana bezpośrednio w przedszkolach, szkołach i placówkach oświatowych – zarówno podczas bieżącej pracy z uczniem, jak i w formie zorganizowanych zajęć;
- **współpracę z poradniami** – w przypadku bardziej złożonych problemów szkoła współpracuje z publicznymi poradniami psychologiczno-pedagogicznymi. To one wydają opinie i orzeczenia, które stanowią podstawę do zorganizowania specjalistycznego wsparcia, np. kształcenia specjalnego lub indywidualnego toku nauki.

Działania realizowane w ramach PPP koncentrują się nie tylko na rozpoznawaniu przyczyn trudności edukacyjnych, ale także na wspieraniu uczniów z wybitnymi uzdolnieniami. System przewiduje kilka form pomocy:

- **zajęcia rozwijające uzdolnienia** – przeznaczone dla uczniów szczególnie uzdolnionych, ich celem jest pogłębianie i poszerzanie zainteresowań oraz rozwijanie specyficznych umiejętności;
- **indywidualny program lub tok nauki** – przeznaczony dla uczniów szczególnie uzdolnionych;
- **zajęcia rozwijające umiejętności uczenia się** – skierowane do uczniów z trudnościami w efektywnym przyswajaniu wiedzy, planowaniu pracy czy organizacji nauki;
- **zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze** – dla uczniów mających trudności w nauce, zwłaszcza w spełnianiu wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej;
- **zajęcia specjalistyczne:**
 - **korekcyjno-kompensacyjne** – dla uczniów z zaburzeniami rozwojowymi lub specyficznymi trudnościami w nauce;
 - **logopedyczne** – skupiające się na diagnozie i terapii zaburzeń mowy;
 - **rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne** – dla uczniów z problemami w nawiązywaniu satysfakcjonujących relacji rówieśniczych;
 - **inne zajęcia o charakterze terapeutycznym** – organizowane dla uczniów z zaburzeniami rozwojowymi, a także dla tych, którzy mają problemy z funkcjonowaniem w szkole i aktywnym uczestnictwem w jej życiu;

- **porady i konsultacje** – oferowane uczniom, rodzicom i nauczycielom w celu wsparcia w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i dydaktycznych;
- **zindywidualizowaną ścieżkę realizacji obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego/nauki;**
- **indywidualne programy edukacyjno-terapeutyczne (IPET)** – opracowywane w szkole dla uczniów niepełnosprawnych na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

Szeroki zakres form wsparcia, od zajęć rozwijających uzdolnienia po terapie specjalistyczne, wskazuje na przyjęcie modelu kompleksowego i zindywidualizowanego wsparcia.

4. Kto realizuje wsparcie psychologiczno-pedagogiczne?

Udzielanie PPP ma swoją strukturę i skalę referencyjną zarówno wewnątrz szkoły, jak i poza nią.

W szkole pomocy udzielają:

- **nauczyciele i wychowawcy** – jako pierwsi dostrzegają potrzeby uczniów i dostosowują metody pracy do ich indywidualnych możliwości;
- **specjaliści szkolni** – pedagodzy, psychologowie, logopedzi oraz doradcy zawodowi – ich zadaniem jest prowadzenie diagnozy, zajęć specjalistycznych i udzielanie konsultacji;
- **dyrektor szkoły** – odpowiada za organizację i koordynację całej pomocy w placówce;
- **zespół nauczycieli i specjalistów** – w przypadku uczniów ze specjalnymi potrzebami (np. posiadających orzeczenie), powoływany jest zespół, który planuje i koordynuje wsparcie.

Institucje zewnętrzne udzielające pomocy to:

- **publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne** – wydają opinie i orzeczenia na podstawie diagnozy, prowadzą działania terapeutyczne;
- **inne placówki specjalistyczne** – w zależności od potrzeb wsparcie może być realizowane we współpracy z ośrodkami doskonalenia nauczycieli, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi czy innymi instytucjami.

5. Dlaczego formy oparte na sztuce w pracy z dzieckiem mają charakter wsparcia psychologiczno-pedagogicznego?

Jakkolwiek arteterapia może obejmować naukę nowych umiejętności artystycznych, to jej głównym celem jest rozwijanie umiejętności wyrażania siebie przez sztukę, nie odtwarzanie obrazów zewnętrznych i doskonalenie techniki. Główne cele działań arteterapeutycznych to:

- rozwijanie umiejętności wyrażania własnych emocji, uwrażliwienie na emocje własne i innych ludzi;
- pobudzanie i rozwój twórczej wyobraźni, rozwijanie myślenia metaforycznego; przekraczanie dotychczasowych schematów blokujących siły twórcze;
- wnikliwa obserwacja rzeczywistości;
- wgląd w siebie, praca z emocjami, odreagowanie wewnętrznych napięć, niepowodzeń i frustracji; kreowanie własnego „ja”, autorefleksja, obrazowanie doznań;
- diagnoza potrzeb i możliwości twórczych odbiorcy arteterapii, terapia zaburzeń poznawczych, emocjonalnych, społecznych oraz socjalizacja;
- docieranie do swoich marzeń i pragnień, rozwijanie umiejętności samooceny, odkrywanie talentów i budowanie systemu wartości.

Arteterapia wykorzystuje różnorodne techniki, które angażują wielorakie formy ekspresji artystycznej. Do najczęściej wymienianych i stosowanych w środowisku szkolnym i pozaszkolnym należą:

- **plastykoterapia** – tworzenie różnorodnych form wizualnych, takich jak rysunek, malarstwo, rzeźba, fotografia, filmowanie; wykorzystuje techniki takie jak kolaż, origami, linoryt, a także malowanie dłonią, palcami, czy różnymi przedmiotami;
- **biblioterapia** – terapia z wykorzystaniem literatury i słowa, w tym własna twórczość literacka, pisanie pamiętników, listów, czytanie bajek terapeutycznych;
- **choreoterapia** – terapia poprzez taniec i ruch, obejmująca taniec, ćwiczenia muzyczno-ruchowe i improwizacje ruchowe przy muzyce;
- **teatroterapia** – spontaniczne przedstawienia teatralne, sprzyjające odreagowaniu stłumionych emocji i konfliktów; często wykorzystuje techniki dramatyczne;
- **muzykoterapia** – terapia z wykorzystaniem muzyki i jej elementów, w tym improwizacja muzyczna, tematyczne zajęcia instrumentalne, często w połączeniu z choreoterapią;
- **terapia zajęciowa** – realizowana np. w pracowniach tkackich, ceramicznych, rzeźbiarskich.

6. Czy w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej przewidziane jest wsparcie tylko uczniów z deficytami czy także uczniów szczególnie uzdolnionych?

PPP nie jest skierowana wyłącznie do uczniów z deficytami rozwojowymi, społecznymi i edukacyjnymi. Przepisy wyraźnie wskazują, że obejmuje ona również uczniów szczególnie uzdolnionych. Główne formy wsparcia dla uczniów zdolnych to:

- **zajęcia rozwijające uzdolnienia** – organizowane w małych grupach pozwalających na zindywidualizowane podejście (do 8 uczniów), z wykorzystaniem aktywnych metod pracy; mają na celu rozwijanie talentów i zainteresowań wykraczających poza standardowy program nauczania;
- **indywidualny program lub tok nauki** – w wyjątkowych przypadkach, na wniosek ucznia lub jego rodziców oraz po uzyskaniu opinii poradni, uczeń szczególnie uzdolniony może realizować program nauczania w szybszym tempie lub w inny, dostosowany do jego potrzeb sposób.

System PPP ma charakter wszechstronny, wspierając rozwój każdego ucznia, niezależnie od tego, czy zmagają się on z trudnościami, czy też wykazuje ponadprzeciętne talenty. W przypadku ucznia uzdolnionego główną formą pomocy psychologiczno-pedagogicznej są zajęcia rozwijające uzdolnienia. Wsparcie dla uczniów uzdolnionych może także obejmować:

- **pracę na lekcji** – dostosowanie metod i form pracy, rozszerzanie treści, indywidualizacja zadań;
- **pracę poza lekcjami** – udział w kołach zainteresowań, projektach, konkursach;
- **działania poza szkołą** – udział w wyjazdach edukacyjnych, wycieczkach, zajęciach pozaszkolnych rozwijających pasję;
- **porady i konsultacje** – dla uczniów i rodziców w zakresie dalszej ścieżki edukacyjno-zawodowej;
- **indywidualny program lub tok nauki** – możliwość uzyskania opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej o potrzebie udzielenia zezwolenia na indywidualny program lub tok nauki.

Zajęcia rozwijające zainteresowania i uzdolnienia uczniów są podstawowymi formami działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły, ale nie podlegają ocenianiu i nie są zamieszczane w arkuszu ocen ucznia ani na świadectwie szkolnym. Celem tych zajęć jest kształtowanie aktywności i kreatywności, a nie rywalizacja czy formalna ocena, co sprzyja autentycznemu rozwojowi pasji. Wsparcie ucznia zdolnego ma na celu rozwijanie i pogłębianie potencjału, zainteresowań i talentów oraz kształtowanie aktywności i kreatywności.

Aneks. Jak przygotować się do rozmowy w szkole? Przykładowa lista pytań

Jeśli martwisz się o stan psychiczny swojego dziecka, obawiasz się, że dziecko może mieć trudności adaptacyjne (psychiczne, emocjonalne, relacyjne) w nowym środowisku – możesz w rozmowie w szkole zapytać:

- Jak moje dziecko radzi sobie w relacjach z rówieśnikami podczas przerw? Czy bawi się z innymi, czy stoi z boku?
- Czy zauważono u dziecka sygnały silnego stresu w trakcie lekcji, takie jak zastyganie, płaczliwość, nagłe wycofanie, nadmierna czujność na dźwięki?
- W jaki sposób szkoła może pomóc mojemu dziecku, jeśli poczuje ono nagły lęk lub smutek w ciągu dnia? Gdzie dziecko może się udać, by poczuć się bezpiecznie?
- Czy w szkole są organizowane zajęcia integrujące, które pomogą mojemu dziecku poczuć się częścią grupy?
- Czy zachowanie mojego dziecka – np. zmęczenie, brak koncentracji – mieści się w granicach typowej reakcji na zmianę kraju i naukę w nowym języku?

Przeprowadzenie takiej rozmowy o swoim dziecku pokaże Ci z jednej strony sposób reagowania szkoły, z drugiej – pomoże zrozumieć sytuację i emocje Twojego dziecka w przestrzeni, w której nie możesz być bezpośrednim obserwatorem. Może też zapewnić Ci większy spokój, pomagając Ci uznać, że Twoje dziecko jest zauważane, a jego potrzeby są uwzględniane w szkole.

Jeśli poszukujesz dodatkowych form wsparcia edukacyjnego i językowego dla swojego dziecka, chcesz zrozumieć, jak system pomaga w nauce, możesz zadać następujące pytania:

- Ile lekcji bezpłatnego dodatkowego języka polskiego przysługuje mojemu dziecku i kiedy się one odbywają?
- Na jakie konkretne dostosowania może liczyć moje dziecko w związku z barierą językową? (np. słownik na sprawdzianach, wydłużony czas, pomoc asystenta międzykulturowego)
- Czy szkoła oferuje pomoc w odrabianiu lekcji lub zajęcia wyrównawcze z przedmiotów, które sprawiają dziecku trudność?
- Jakie wymagania są stawiane mojemu dziecku na ten moment? Na czym dziecko powinno się skupić najbardziej: na języku czy na nauce przedmiotów?
- Czy mogę otrzymać materiały do nauki w języku ukraińskim, aby wspomóc dziecko w domu?

Rozmowa na ten temat prawdopodobnie pozwoli Ci zauważyć, że w polskiej szkole podejmuje się wiele świadomych działań z dzieckiem cudzoziemskim, co wynika ze świadomości trudności,

które pojawiają się w sytuacji migracji lub uchodźstwa. Dzięki tym informacjom będziesz mógł – jako rodzic – wspierać swoje dziecko w procesie uczenia się, ustalić, co jest sukcesem, a także urealnić swoje oczekiwania (np. zrezygnować z presji i oczekiwań, jakie miałeś względem edukacji swojego dziecka w kraju pochodzenia).

Jeśli zauważasz, że Twoje dziecko potrzebuje wsparcia, jest zagrożone niepowodzeniem edukacyjnym lub też jest dzieckiem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, możesz w szkole uzyskać informacje na temat procedur szkolnych i zewnętrznych (np. w poradniach psychologiczno-pedagogicznych, podczas egzaminów) oraz dostępu do specjalistów.

W rozmowie pomocne będą następujące pytania:

- Czy w szkole jest dostępny psycholog lub pedagog posługujący się językiem ukraińskim bądź rosyjskim lub czy jest obecny asystent międzykulturowy?
- W jakich godzinach psycholog szkolny jest dostępny dla rodziców na konsultacje indywidualne?
- Jakie dokumenty muszę przygotować, jeśli moje dziecko posiadało orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego w Ukrainie?
- Jak wygląda proces badania w poradni psychologiczno-pedagogicznej i czy szkoła pomaga w umówieniu takiej wizyty?
- Jakie są zasady komunikacji ze szkołą? Jak rozumieć wiadomości w dzienniku elektronicznym i jak zgłaszać nieobecność dziecka?

Jeśli jesteś rodzicem dziecka polskiego i chcesz wspierać swoje dziecko w odnalezieniu się w umiędzynarodowionej szkole – wielokulturowej i wielojęzycznej klasie, a także aktywnie uczestniczyć w pracy wychowawczej prowadzonej w szkole, możesz zapytać:

- Jak mogę przygotować moje dziecko na obecność nowych uczniów w klasie, aby budować atmosferę empatii?
- Jak rozmawiać ze swoim dzieckiem o trudnościach dzieci cudzoziemskich – o adaptacji, uczeniu się języka, trudnościach w realizacji procesu uczenia się itp.?
- Co robi szkoła, aby zapobiegać ewentualnym napięciom lub konfliktom na tle narodowościowym?
- Czy są planowane spotkania dla wszystkich rodziców, abyśmy mogli się poznać i porozmawiać o integracji naszych dzieci?
- Jak mogę się włączyć w działania szkoły prowadzone na rzecz wszystkich uczniów i uczennic tworzących zróżnicowane kulturowo i językowo środowisko?

Autorka: Urszula Majcher-Legawiec

Redakcja językowa: Michał Pranke

Projekt okładki: Michalina Walusiak

Skład: Michał Pranke

Wydawca:

Instytut Badań Edukacyjnych – Państwowy Instytut Badawczy

ul. Górczewska 8, 01-180 Warszawa

tel. (22) 241 71 00; www.ibe.edu.pl

INSTYTUT BADAŃ
EDUKACYJNYCH
Państwowy Instytut Badawczy

Publikacja dostępna na licencji Creative Commons

Uznanie Autorstwa 4.0.

ISBN: 978-83-68747-28-7

Wzór cytowania:

Majcher-Legawiec, U. (2026). *Pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla dzieci i młodzieży z doświadczeniem migracji lub uchodźstwa. Informator dla rodziców*. Instytut Badań Edukacyjnych – Państwowy Instytut Badawczy.

Warszawa 2026

Opracowanie powstało w ramach zadania zleconego przez MEN pod nazwą „Dobrostan Społeczności Szkolnej”, o którym mowa w module 2. Rządowego programu wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży „Przyjazna szkoła” w latach 2025–2027.

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027, działanie 04.17 „Szkoła dla wszystkich”.

Egzemplarz bezpłatny